

Kohti kattavaa suojelualue- verkostoa Tavoitteet ja tulokset pähkinäkuoressa

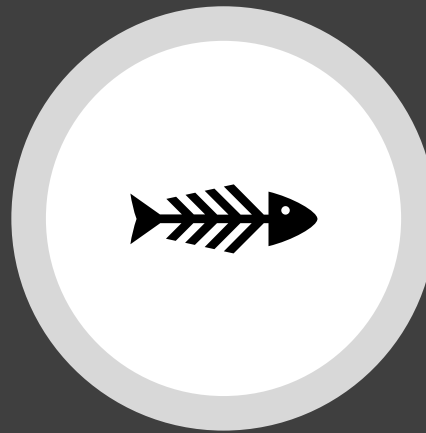
Saija Kuusela

Suomen ympäristökeskus SYKE

14.6.2022

EU:n biodiversiteettistrategia

- Kolme luonnonsuojelun päätavoitetta
- 14 ennallistamistavoitetta, jotka kohdistuvat
 - Lajeihin ja luontotyyppeihin, ml. pölyttäjät, vieraslajien uhkaamat punaisen listan lajit sekä kalastuksen ja kaivostoiminnan uhkaamat lajit
 - Maatalousmaihin
 - Kemiallisten torjunta-aineiden vähentämiseen ja pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamiseen
 - Jokiin, kaupunkiympäristöihin, puiden istuttamiseen...

Suojelun pää tavoitteet

Oikeudellisen suojelun piirissä on vähintään 30 prosenttia EU:n maa-alueista ja 30 prosenttia EU:n merialueista, ja ekologiset käytävät on integroitu osaksi Euroopan laajuista luontoverkoston.

Tiukan suojelun piirissä on vähintään kolmannes (10 %) EU:n suojelualueista, mukaan lukien kaikki jäljellä olevat EU:n vanhat ja luonnontilaiset metsät.

Suojelualueita hoidetaan tehokkaasti ja käytössä on selkeästi määritellyt suojelutavoitteet ja -toimenpiteet, joiden toteutumista seurataan asianmukaisesti.

Kohti kattavaa suojelualueverkostoa

- Hanke käynnistyi keväällä 2021
- Yli 40 luonnon monimuotoisuuden turvaamisen asiantuntijaa pääosin SYKEstä
- Tuloksia hyödynnetty EU:n biodiversiteettistrategian sitoumuksia valmistelevassa työryhmässä
- Lopputuotteena viikko sitten julkistettu yli 300-sivuinen raportti

Mihin kysymyksiin
haettiin vastausta?

- Miten hyvin Suomen nykyinen suojelualueverkosto kattaa eri ekosysteemejä ja suojelua tarvitsevia lajeja?
- Mitkä ovat selkeimmät suojelun puutteet ja millaisiin ekosysteemeihin lisäsuojelun tarpeet kohdentuvat? Missä nämä alueellisesti sijaitsevat?
- Millaisia jatkoselvitystarpeita lisäsuojelun tarkempi temaattinen ja alueellinen kohdentaminen vaatisi?

Elinympäristöjako & käytetyt aineistot

-
- Metsät
 - Suot
 - Kalliot ja kivikot
 - Rannikko
 - Tunturit
 - Sisävedet ja rannat
 - Perinnebiotoopit
 - Itämeri
 - Uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien havainnot
 - Luontotyyppiaineistot siltä osin kun paikkatietoaineistoa oli saatavilla & analyysihin oli resursseja
 - Luontodirektiivin lajit ja luontotyypit mukana pääosin
 - Lisäksi erillistarkasteluja mm. ilmastonmuutoksen aiheuttamista uhkatekijöistä, kytkeytyvyydestä (Zonation-analyysin päivitys Itämeren osalta) ja rannikon toteutumattomista suojelualue-esityksistä
- **Nykyisten suojelualueiden ulkopuoliset luontoarvot**

Suojelualueiden määrittely

1) Suojelualueet

- Mm. luonnonpuistot, kansallispuistot, yksityiset suojelualueet, luonnonsuojelulailla perustetut kohteet ja tietyt Metsähallitus Oy:n talouskäytön ulkopuolelle siirretyt alueet

2) Natura-alueet

3) Rajoitetun käytön alueet

- 1+2 sekä mm. maakuntakaavojen suojelualuevaraukset, vireillä olevat kohteet, valtion retkeilyalueet, Metsähallitus Oy:n alue-ekologiset kohteet

Tuloksia

- Luontokadon pysäyttäminen Suomessa edellyttää suojelualueverkoston merkittävää kehittämistä
- Uhanalaisia laji- ja luontotyyppiesiintymiä runsaasti nykyisen suojelualueverkoston ulkopuolella
- Verkoston kytkeytyvyys eri pääelinympäristöissä jäänyt tyypillisesti teoreettiseksi tavoitteeksi – suojelupanostusta tarvitaan sekä monimuotoisuuskeskittymien että niitä ympäröivien alueiden turvaamiseen (OECM-alueityypit?)
- Rahoitusta ja kannustimia yksityismaiden ja yksityisten vesialueiden suojeluun

Tuloksia

- Terrestrisen (ml. sisävedet) suojelualueverkoston kehittämisen painopisteet Etelä- ja Keski-Suomessa
 - Metsä-Lapin eteläpuoli
 - Vanhat ja luonnontilaiset metsät painottuvat Pohjois-Suomeen
- Rannikon ja Itämeren osalta suojelutarpeet jakaantuvat laajasti eri merialueille
- Ahvenanmaa kaipaa tarkempaa selvittämistä

Tuloksia

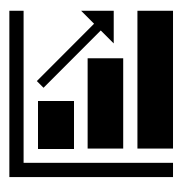
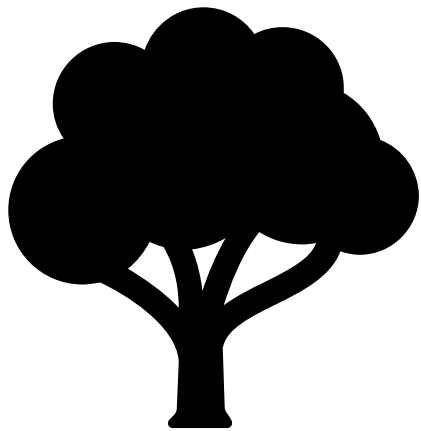
- Työn merkittävien anti ovat elinympäristökohtaiset toimenpidesuosituksiset
 - Ehdotuksia suojelualueverkoston kehittämiseksi, suojelukeinojen kehittämiseksi, mutta myös laaja joukko maankäytön ohjaukseen, luonnonhoitoon, tutkimukseen ja seurantaan liittyviä suosituksia
- Yhteydet eri elinympäristöjen suojelussa keskeisiä
 - Esim. vesiensuojelun tehostaminen estäisi rantojen rehevöitymistä, valuma-alueen metsien ja soiden suojelu puolestaan turvaisi sisävesien laatua
 - Tunturialueella yhteys vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelulla ja porojen laidunkierron kehittämisellä
 - Perinnebiotooppilajiston turvaamisessa tärkeitä tietyt korvaavat elinympäristöt (esim. tienpientareet)
- Ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta suojelua tulisi kohdistaa etenkin hiilivarastoltaan merkittäviin soihin ja metsiin sekä tiettyihin merialueisiin (lisätutkimusta tarvitaan)

Tuloksia

- Suomen nykyinen suojelualueverkosto kattaa noin 13 % maa- ja 12 % merialueista
 - Vaihtelua tuntureiden yli 85 % suojelualasta järvien 4–5 % suojeluosuuteen
- Suomen sitoutuminen EU:n biodiversiteettistrategiaan edellyttää merkittävästi lisää suojelupinta-alaa riippumatta siitä, miten tavoite kansallisesti määritellään

Runsaasti lisäselvitystarpeita

- Nykyisen suojelutilanteen arviointi haastavaa esim. rannikon ja perinnebiotooppien osalta
- Suojelualueiden ulkopuoliset luontotyyppiaineistot ovat monin osin puutteellisia
- Myös lajihavainnot painottuvat nykyisille suojelualueille (mallinnustyö mahdollista)
- Kunnostus- ja hoitotoimien ja toisaalta esim. metsätaloustoimien vaikutuksista monimuotoisuuden kehittymiseen tarvitaan kipeästi lisää tietoa
- Kytkeytyvyysanalyysit puuttuvat useista elinympäristöistä kokonaan, lajien dispersaalista vain vähän tietoa
- Ilmastonmuutoksen vaikutukset suojelualueverkoston kehittämiseen edelleen kuumeisesti tutkittava aihe (mm. SUMI-hanke)

Miten työ jatkossa etenee?

- Vanhojen ja luonnontilaisten metsien indikaattoreiden kansallisten raja-arvojen määrittäminen jatkuu, tiedossa myös kohteiden tarkastelua maastossa
- Hehtaariohtaisia tavoitteita eri luontotyyppien suojelulle
- Tarkentavia paikkatietoanalyysyjä
- Erillinen OECM-alueita selvittävä jatkohanke
- Vaikutusten arviointi ja kriittinen keskustelu

Lisätietoja

- KOKASU-hanke
 - www.syke.fi/hankkeet/kokasu
 - Saija Kuusela / Maarit Jokinen, SYKE (1.8.2022 alkaen)
- Vanhat ja luonnontilaiset metsät Suomessa
 - Kimmo Syrjänen, SYKE
- Suojelutavoitteet / sitoumustyöryhmä
 - Päivi Gummerus-Rautiainen, YM
 - Sitoumustyöryhmän puheenjohtaja Mikko Kuusinen, YM

Kiitos!

Kuvat: © Jussi Leppänen / Riku Lumiaro (SYKEKuvapankki)